

Legalizavimas – kelias į pražūtį

Kevinas Sabetas (*Kevin A. Sabet*), Organizacijos *International Students in Action- Tarptautis studentų sąjūdis* prezidentas. *Legalization: A Deadly Road*. Pranešimas tarptautinei konferencijai „Tėvai prieš narkotikus“, vykusiai 2000 m. lapkričio 3-4 d. Vilniuje.

Argumentai (narkotikų) legalizavimo naudai yra pagrįsti klaidinga prielaida, kad mes pralaimėjome kovą su narkotikais.

Pastaruoju metu Amerikoje kai kas darė spaudimą, siekdami (narkotikų) legalizavimo. Tačiau palyginus su pozityvių, su narkotikais kovojančių organizacijų skaičiumi, šis sąjūdis už legalizavimą buvo negausus. Tačiau žmonės, siekiantys „reformos“ yra gerai finansuojami ir politiškai pakaustyti – jie žino, kaip manipuliuoti sistema.

Ši legalizavimo šalininkų grupė pradėjo propaguoti atleidimo politiką narkomanijos „klimato“ normalizavimo laikotarpiu 7-8 dešimtmečiuose. Organizacija NORML („*The National Organization for the Reform of Marijuana Laws*“ - *Nacionalinė su marihuana susijusių įstatymų reformos organizacija*) 8 dešimtmetyje ragino parduoti narkotikų vartojimo priemones, o 1972 m. Šaferio (Shafer) komisija, įsteigta Niksono valdymo metu, plačiu mastu toleravo narkotikų vartojimą; vėliau prezidentas Džimis Karteris reikalavo pripažinti, kad marihuanos platinimas ir vartojimas nėra nusikaltimas. Aštuntojo dešimtmečio pabaigoje kai kurie gydytojai apibūdindavo kokainą kaip palyginti nekenksmingą narkotiką net kai su juo susijusių problemų greitai daugėjo.

Nuo tų laikų vadovaujantys sveikatos apsaugos sistemos ir vyriausybės darbuotojai ėmėsi energingų veiksmų narkotikų vartojimui sutrukdyti. Pagal praeitą mėnesį parengtus rezultatus bet kurių uždraustų narkotikų vartotojų skaičius sumažėjo nuo 24,8 mln. (1979 m.) iki 13 mln. (1994 m.), t.y. apie 50%. Per tą laikotarpį marihuanos vartotojų skaičius sumažėjo nuo 23 mln. iki 10 mln., o kokaino vartotojų – nuo 4,4 mln. iki 1,4 mln. Taip pat pastebimas narkotikų vartotojų senėjimas. 1979 metais 10% narkomanų buvo vyresni kaip 34 metų asmenys; šiandien tokių yra beveik 30%. Esant tokiems rezultatams ir kai tikrai 6% vyresnių kaip 12 metų gyventojų vartoja narkotikus, vargu ar galima teigti, kad kova už narkotikų vartojimo sumažinimą yra pralaimėta. Šis ženklus piktnaudžiavimo narkotikais smukimas įvyko laikotarpiu, kuriam buvo būdingi griežti narkotikų įstatymai, visuomenės nepritarimas piktnaudžiavimui ir didėjantis informuotumas apie nelegalių narkotikų naudojimo pavojus bei rezultatus.

Tačiau 10-jo dešimtmečio pradžioje vengrų kilmės finansininkas milijardierius Džordžas Sorošas (George Soros) pažadėjo remti legalizavimo propaguotojus pinigais ir kitais ištekliais, jeigu jie, anot jo, „sutelks dėmesį į problemas (politines), kurios užtikrins pergalę, pavyzdžiui, aprūpins

ligonius marihuana”. Būtent tuo metu steigiamas Lindesmito (Lindesmith centras), kuriame dirbo Prinstono universiteto profesorius Etanas Nadelmanas (Ethan Nadelmann - Sorošo narkotikų politikos vykdytojas). Buvo pareikalauta, kad Nadelmanas ir kiti viešai nenaudotų žodžio “legalizavimas” (“L”), kadangi daugiau kaip 80% amerikiečių nepritarė legalizavimui. Todėl legalizavimo šalininkai savo pranešimuose vietoj jo naudojo kitus žodžius, pavyzdžiui, “reformą”, “žalos mažinimą”, “saugų (ar atsakingą) vartojimą”.

Nors Soros padarė nemažai gerų darbų kitose srityse, pavyzdžiui, technologijų ir švietimo, jo narkotikų legalizavimo rėmimas yra labai bauginantis. Aš labai nusiminiau, kai pamačiau už šio kambario ribų daugybę knygų, parašytų Etano Nadelmano ir kitų narkotikų propaguotojų. Jų darbai yra skirti narkomanijos prevencijai sutrukdyti. Tai yra tie patys žmonės, kurie straipsniuose ir viešuose forumuose legalizavimą propaguodavo atvirai. 1990 metais Nadelmann sakė: “Aš asmeniškai, kalbėdamas apie legalizavimą, turiu omenyje tris dalykus: 1) legalizuoti tokius narkotikus, kaip marihuana, kokainas, heroinas; 2) aš siūlau platinti juos elektroniniu paštu ir 3) įvesti FDA (Food and Drug Administration – JAV Maisto ir vaistų kontrolės institucija) kokybės kontrolę“. Jis taip pat teigė: “Mes galime pradėti tikrinimą nuo silpno poveikio kokaino turinčių produktų, pavyzdžiui, nuo kokaino turinčios kramtomosios gumos ar pastilių”.

Dabar jis ir kiti kalbomis ir politika žaidžia, pavyzdžiui, vadinamąjį „žalos mažinimą, kuris jiems reiškia heroino propagavimą, ekstazio kokybės išbandymą, mažmeninę prekybą marihuana ir stiprių narkotikų turėjimą.

Taigi, ką jie daro visuomenės paramai laimėti? Jie propaguoja marihuanos naudojimą medicinoje (prašau išversti mano trumpą paaiškinimą ir informaciją iš Interneto apie marihuanos naudojimą medicinoje).

Dabar aš ketinu pakalbėti apie argumentus prieš legalizavimą. Nors svarbiausios problemos lieka, tačiau ženkli pažanga mūsų kovoje su narkotikais gali būti pasiekama tobulinant sistemą, bet negriaunant jos.

Reikia skirti didžiausią dėmesį narkotikų vartojimui tarp vaikų ir paauglių, nes beveik visi narkomanai pradeda vartoti narkotikus būdami jaunesni kaip 21 metų. Be to, paaugliai laiko narkotikus savo problema numeris vienas. Kadangi mes negalime užtikrinti, kad ir tokie legalizuoti narkotikai, kaip tabakas ir alkoholis, nepatektų į vaikų rankas, uždraustųjų narkotikų legalizavimas sukeltų vaikų narkomanijos pandemiją.

Daugelis legalizavimo propaguotojų pritaria reglamentavimo sistemai, pagal kurią šiuo metu uždrausti narkotikai būtų neprieinami nepilnamečiams. Tokios taisyklės būtų vaikams “uždraustas vaisius”, pagunda, kurios daugelis legalizavimo propaguotojų nesugebės išvengti. Be to, bet koks

pabrėžiamas skirtumas tarp suaugusiųjų ir nepilnamečių, kaip šiandien yra su alumi ar cigaretėmis, skatins vartoti tai, kas uždrausta, norint atrodyti “suaugusiu”.

Amerikos patirtis diegiant tabako ir alkoholio prieinamumo vaikams apribojimo įstatymus, liudoja, kad legalizuotų narkotikų prieinamumo nepilnamečiams suvaržymas yra sunkus, galbūt netgi neįmanomas uždavinys. Šiandien 62% vidurinės mokyklos vyresniųjų klasių mokinių yra rūkę, iš jų 30% rūkė pastarąjį mėnesį. Trys milijonai paauglių rūkė cigaretes - vidutiniškai pusę pakelio per dieną, atiduodami rinkai milijardą dolerių per metus. Dvylika milijonų nepilnamečių amerikiečių gerdavo alų ir kitus alkoholinius gėrimus, duodami rinkai beveik 10 milijardų dolerių pelno per metus. Nors visiems, kurie yra jaunesni kaip 21 metai, yra uždrausta vartoti alkoholį, 87% vidurinės mokyklos vyresniųjų klasių mokinių pasisakė vartoję alkoholinius gėrimus daugiau kaip pusę praeito mėnesio). Tokie vartojimo rodikliai išlieka, nepaisant mokyklos, visuomenės ir žiniasklaidos veiklos, informuojant jaunimą apie rūkymo ir gėrimo pavojus ir nepaisant didėjančio visuomenės informuotumo apie šias rizikos atmainas.

Propaguojantys narkotikų naudojimą medicinos tikslams argumentuoja, kad kadangi uždrausti narkotikai nėra laisvai pardavinėjami, gydytojams turi būti leista skirti juos (ypač heroiną, taip pat ir kokainą) narkomanams. Jie teigia, kad duodant narkomanams narkotikus, užtikrinama, kad jie naudos grynus narkotikus ir nebus priversti juos vogti, nes turės galimybę nusipirkti.

Tačiau duodant narkomanams tokius narkotikus, kaip heroinas, iškyla daug problemų. Duodant juos pagal receptus, atsiranda prekybos juodoje rinkoje pavojus. Alternatyvus sprendimas – reikalavimas narkomanams vartoti narkotikus juos paskyrusio gydytojo kabinete – yra susijęs su ne mažiau kaip dviem apsilankymais per dieną, taip prieštaraujant daugelio programų tikslui suteikti narkomanams galimybę dirbti. Preliminariniai Šveicarijos heroino rėmimo programos rezultatai rodo, kad ženkli joje dalyvaujančių asmenų nėra linkę taip dažnai lankytis pas gydytoją, bet nėra linkę ir atsisakyti jų mėgstamo heroino ar kokaino derinio, kas verčia organizatorius siūlyti atsisakyti heroino ir suteikti galimybę vartoti kokainą. Nei Šveicarijos programa, nei Liverpulio (Anglija) heroino rėmimo programa nepagerino narkomanų įdarbinimo situacijos.

Kadangi kokainas sukelia intensyvią, bet trumpalaikę euforiją ir staigų poreikį naujai dozei, narkomanams jo reikia dažniau, negu heroino, norint patenkinti savo poreikius tiek, kad jiems nereikėtų ieškoti gatvėse kokaino papildomai. Tokio pobūdžio narkotinis kokaino poveikis vargu ar skatina jį naudoti “medicininiams” tikslams. Kadangi kokaino milteliai lengvai paverčiami supakuotomis dozėmis, bet kurie pasiūlymai palengvinti miltelių prieinamumą lems didesnę dozių vartotojų ir narkomanų skaičių.

Kai kurie žmonės miršta dėl narkotikuose esančių priemaišų. Tačiau, nors narkotikų grynumas ir galėtų būti užtikrintas vyriausybės kontroliuojamos sistemos (nors ji ir neapimtų juodojoje rinkoje pardavinėjamų narkotikų), ji negarantuotų jų vartojimo nepavojingumo. Didėjant vartotojų skaičiui, tikriausiai didėtų ir mirčių nuo narkotikų perdozavimo, panašių į dažnai pasitaikančius nusinuodijimus alkoholiu. Mirtys ir išlaidos, susijusios su nereglamentuojama narkotikų kokybe, nublanksta palyginti su neigiamu poveikiu, kurį legalizavimas darytų narkotikų vartotojams, jų šeimoms ir visuomenei. Narkotikų naudojimas yra pavojingas ne tik dėl to, kad jis veda į narkomaniją ar sukelia atsitiktinio perdozavimo pavojų, bet ir dėl bendros žalos - padaugėja nelaimingų atsitikimų darbe, transporto įvykių keliuose ir vaikų su įgimtais fizineis trūkumais bei psichikos sutrikimais. Kasmet apie 500000 naujagimių yra veikiami uždraustų narkotikų dar motinos įsčiose; daug kūdikių iš viso negimsta, nes narkotikai sukelia persileidimus. Narkotikų paveiktiems naujagimiams dažniausiai reikalinga intensyvi priežiūra ir jie kenčia nuo daugelio mažo svorio ir priešlaikinio gimimo pasekmių, įskaitant ankstyvąją mirtį. Papildomos narkotikų paveiktų vaikų auginimo išlaidos viršija bet kurias potencialiai sutaupytas baudžiamosios teisėtvarkos lėšas, jeigu narkotikai būtų legalizuoti.

Legalizavimo propaguotojai dažnai apeliuoja į alkoholio draudimo laikotarpį šalyje (1920-1934 m.) savo teiginiams pagrįsti. Pagal ratifikuotą 18-tąją Pataisą Draudimui, buvo uždrausta "gaminti, pardavinėti arba transportuoti svaigiuosius gėrimus Jungtinėse Valstijose, taip juos importuoti ir eksportuoti ...". Legalizavimo šalininkai teigia, kad 18-tosios Pataisos diegimo žlugimas patvirtina jų argumentą, jog draudimai, susiję su žmonių elgesiu šioje srityje, yra neveiksmingi.

Alkoholio draudimo ir narkotikų reglamentavimo įstatymų analogija yra dirbtinė. Yra du svarbūs skirtumai tarp Draudimo ir dabartinių narkotikų įstatymų. Pirma, Draudimas iš esmės buvo dekriminalizacija, nes gėrimų turėjimas asmeniniam naudojimui nebuvo draudžiamas. Antra, alkoholis, skirtingai nuo uždraustųjų narkotikų, turi ilgametę paplitusio socialinio pripažinimo ir vartojimo Vakarų kultūroje istoriją, siekiančią bent jau Senąjį Testamentą ir Senovės Graikiją. Daugelis geriančių amerikiečių neturi dėl to ypatingų bėdų. Todėl visuomeninis-politinis pritarimas Draudimui buvo trumpalaikis. Ketvirtojo dešimtmečio pradžioje dauguma amerikiečių nebepritarė jam. Antra verus, šiandien didesnė visuomenės dalis pasisako už narkotikų draudimą.

Vienas garsus žalos mažinimo ir narkotikų toleravimo bandymas dabar yra mažiau minimas, nes jis buvo nutrauktas. Nuo 1987 m. Šveicarijoje buvo leista visiems narkomanams ir šiaip vartojantiems narkotikus rinktis "Platzpitz" ("Adatų parke") Ciuricho miesto centre, kur jie galėjo laisvai pirkti ir vartoti narkotikus. Likusioje miesto dalyje ir visoje šalyje tebegaliojo griežti kovos su

narkomanija įstatymai. Kaip ir daugelis žalos mažinimo šalininkų, Šveicarijos politikai tikėjosi, kad jeigu prekyba narkotikais ir jų vartojimas jau vyksta, reikia leisti jiems vykti atvirai, kad policija ir sveikatos apsaugos sistemos darbuotojai galėtų kontroliuoti šį procesą. Adatų parke sveikatos apsaugos sistemos darbuotojai nemokamai dalindavo narkomanams adatas, prezervatyvus, konsultuodavo, suteikdavo medicinos pagalbą ir gydydavo.

Šio „žalos mažinimo“ išbandymo pasekmės buvo netikėtos. Narkomanų skaičius parke padidėjo nuo kelių šimtų (1987 m.) iki 20000 (1992 m.). Dvidešimt penki procentai jų atvyko iš užsienio, privilioti į parką tokios tolerantiškos politikos. Šiame rajone sparčiai didėjo pažeidimų ir nusikaltimų, susijusių su narkotikais. 1991 metais užregistruotų mirčių, susijusių su narkotikais, skaičius buvo 81 – du kartus didesnis, negu ankstesniais metais. Miesto medicinos tarnybų vadovo pranešimu, gydytojai kasdien vidutiniškai atgaivindavo 12 žmonių, perdozavusių narkotikus, o kai kuriomis dienomis – iki 40 žmonių (117). Dėl šių didžiulių nuostolių parkas 1992 metais buvo uždarytas, tačiau šios politikos rezultatai buvo pragaištingi. Su heroinu susijusių mirčių skaičius Šveicarijoje tapo didžiausias tarp Europos ir Šiaurės Amerikos šalių. Narkomanai šlaistėsi miesto gatvėmis ir daugėjo turgaviečių po atviru dangumi. Praėjus trims metams po bandymo nutraukimo, Šveicarijos policija bandė likviduoti tebeegzistuojantį narkotikų turgų, persikėlusį į nenaudojamą geležinkelio stotį. Siekdami išspėsti didėjančią heroino problemą, Šveicarijos valdžia ėmėsi naujo eksperimento – receptų heroinui išrašymo narkomanams. Ši Šveicarijos tolerantiškumo politika pasirodė sunkiai pakeičiama netgi po to, kai jos liūdnos pasekmės tapo nedviprasmišku išpėjimu tiems, kurie skelbia, kad mes galime greitai atsisakyti liberalios politikos narkotikų atžvilgiu, jeigu jos pasekmės pasirodys neigiamos.

Legalizavimas yra beviltiškumo politika, kai nurašomi milijonai mūsų piliečių ir einama į siaubingą rusiškosios ruletės žaidimą, ypač vaikų atžvilgiu. Nebereikalingi nauji narkotikų vartojimo poveikio sveikatai, nusikalstamumui ir kt. įrodymai. Dar amžiaus pradžioje pirmieji opiatų ir kokaino naudojimo gydymui rezultatai paskatino priimti pirmuosius kovos su narkotikais įstatymus. Turint tiek naujų žinių apie pragaištingas narkotikų vartojimo pasekmes, šiandien būtų kvaila sukti atgal istorijos ratą.

Tačiau teisinių pakeitimų atsisakymas nereiškia visos dabartinės politikos atsisakymo. Mes dar neorganizavome visokeriopos pasaulinio masto kovos su uždraustaisiais narkotikais, ir tai atspindi neseniai įvykęs narkotikų vartojimo padidėjimas tarp paauglių.

„Pasaulio be narkotikų“, išjuokto legalizavimo šalininkų, tikslas yra tai, kad vaikų karta susilauktų savo pilnametystės mažiau veikiama žlugdančių gyvybę uždraustųjų narkotikų. Mūsų strategijoje siekiama maksimaliai sumažinti narkotikų vartojimą ir narkomaniją ir reabilituoti

piktnaudžiaujančius narkotikais. Ji yra svarbi milijonams žmonių, iš kurių narkomanija atėmė svarbiausias vertybes, bet kurių kiekvienas turi teisę būti apsaugotas nuo orumo pažeminimo.